
Preobrazba v mestu rdečega prahu

Author(s): Matevž ČELIK

Source: *Urbani Izziv*, Vol. 16, No. 2, Sinergija iz sodelovanja — zagotavljanje legitimnosti? / Synergy from cooperation — ensuring legitimacy? (2005), pp. 124–125

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/10.2307/24920700>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

JSTOR

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

mi akcijami, ki veliko pripomorejo k izboljšanju kakovosti bivanjskega okolja. Prebivalstvo je treba izobraziti o planerskem sistemu in njegovih možnostih. Preko lokalnega glasila (Zasavc, Srečno), glasila, pripravljene le za dejavnosti urbane preno-ve, infotočk (oglasne table, splet) naj se stalno posredujejo informacije o aktivnostih na območju ter povečata intenzivnost in obseg socialnega dela z marginalnimi skupinami.

Vse to je seveda povsem nemogoče brez zadostnih finančnih virov. Primarni so Zakon o zapiranju Rudnika Trbovlje-Hrastnik in razvojnem prestrukturiranju regije Zasavje ter sredstva Evropske unije. Ker se slednja črpajo na podlagi regionalne politike, naj se v naslednji regionalni razvojni program za obdobje 2007–2013 kot enega primarnih ciljev vključi tudi sanacija degradiranih stanovanjskih območij. Sredstva naj prispevajo še občina, podjetja (RTH, Termoelektrarna, Cementarna) in zasebni investitorji. Vlada oziroma ministrstvo za okolje, prostor in energijo morata vzpostaviti program urbane preno-ve slovenskih mest in ustrez-

ne finančne instrumente zanjo, posamezna sredstva se lahko pridobijo tudi z drugih ministrstev.

Poleg modela preno-ve so podane smernice za prostorsko ureditev planske celote sedem po posameznih rabah tal, na primer za zelene površine, in posebej za pilotno območje Žabjeka. Staro stanovanjsko kolonijo je smiselno ohraniti, ker se drži mestnega tkiva, kar olajšuje izgradnjo infrastrukture in oskrbo lokalnega prebivalstva. Pritlične hiše se lahko uredi na dva načina, na primer z zglednim in celostnim vzdrževanjem – fasado v istih barvah, enakimi okni in vrati, izgradi naj se infrastruktura (kanalizacija, plinovod), otroško igrišče, odstrani spremljevalne objekte (drvarnice ...) – in predvsem veliko dela z ljudmi. Z upoštevanjem njihovih prihodkov, socialnih značilnosti je treba povezati prebivalce in urediti center skupnosti za njihovo druženje, prav tako poskrbeti za ostarele prebivalce. Eno stanovanje naj se obnovi kot staro rudarsko, poveča naj se ekološka ozaveščenost prebivalstva in skupaj s postavitvijo hitrostnih ovir in prometno signali-

zacijo uredi promet.

Podane smernice so rezultat idej prebivalcev in drugih, vključenih v razvoj. Izvedba predlaganih rešitev je brez dvoma organizacijsko in finančno obsežen projekt, izvedljiv v daljšem časovnem obdobju najmanj petnajstih let. Kot se je pokazalo v sosednji občini in v Speku, vendarle ne nekaj nemogočega. Treba je le pokazati voljo, kot najbolj živ element prostora vključiti prav vse prebivalce in uresničiti želje o boljšem jutri. Sčasoma se bo tako zgradilo zaupanje v lokalno politiko in upravljavce prostora, razvil se bo dialog med različnimi akterji, prostor pa bo končno urejen po meri njegovih uporabnikov.

Naja Marot, univ. dipl. geografinja, Trbovlje
E-pošta: naja.marot@guest.arnes.si

Pojasnilo

Članek je povzetek diplomske naloge (mentor prof. dr. Černe, univ. dipl. geogr.).

Delo je bilo v študijskem letu 2005/2006 nagrajeno z univerzitetno Prešernovo nagrado, ki je bila podeljena 29. 11. 2005.

Matevž ČELIK

Preobrazba v mestu rdečega prahu

Na Jesenicah sta 28. in 29. novembra 2005 potekala delavnica in seminar Preobrazba. Delavnica se je osredotočila na razvoj karavanškega mejnega prehoda po odpravi meje leta 2007 in na oživljanje mestnega središča Jesenic. Na njej je sodelovalo okrog 20 slovenskih strokovnjakov ter osem britanskih podjetij s področja revitalizacije mestnih središč.

Velika Britanija ima obsežno znanje in izkušnje pri ponovnem oživ-

ljanju infrastrukture in gospodarstva, od katerega so odvisna lokalna okolja. Na podlagi strateškega partnerskega načrtovanja razvoja se načrtovalci ukvarjajo ne le s fizično, temveč tudi z družbeno identiteto območja. Pri prenovah gre za interdisciplinarne projekte, pri katerih sodelujejo prostorski načrtovalci, socialni delavci, strokovnjaki za kulturno dediščino in svetovalci za gospodarski razvoj. Del izkušenj so posredovali udeležencem delavnice na Jesenicah.

Prva skupina se je ukvarjala s preno-vo karavanške ploščadi po odpravi mejnega prehoda 2007. Za objekte na karavanški ploščadi, ki so večinoma v lasti Ministrstva za finance in Ministrstva za notranje zadeve, si lokalne oblasti prizadevajo, da bi jih prenesli v last občine. Na občini so že izdelali prve preveritve, ki na eni glavnih vstopnih točk v Slovenijo predlagajo razvoj turizma in rekreacije. Občina je s sosednjo avstrijsko občino v Rožu izpeljala pogovore o gradnji novega smučišča v

Karavankah, ki bi imelo spodnjo postajo kabinske žičnice na današnji mejni ploščadi. Udeleženci delavnice so predvsem ugotavljali, da bi bilo treba območje bolje povezati z mestom. Lokacija ima svoje prednosti, ki jih prinaša lega ob avtocesti, pa tudi omejitve, ki izhajajo iz mikroklimatskih razmer v senčni in ozki dolini. Nove vsebine za mejno ploščad pred predorom na Hrušici bo treba še poiskati. Poudarjena je bila zlasti priložnost, da bi lahko z novo ponudbo na ploščadi učinkovito predstavili Slovenijo mimoidočim potnikom in jih navdušili, da se zaustavijo tudi na Jesenicah.

Druga skupina se je posvetila mestnemu središču, ki je z rušitvijo starega dela železarskih obratov stopi-

lo na pot temeljitih izboljšav življenjskega prostora v mestu. Jeseniški občinski svet je lani sprejel strategijo razvoja občine, na podlagi katere naj bi Jesenice postale prijetno mesto na stičišču treh dežel. Mesto se namerava razvijati kot upravno, kulturno, izobraževalno in športno rekreacijsko središče Zgornje Gorenjske. Do zdaj opravljeno delo ni dalo pričakovanih rezultatov. Železarski obrati so porušeni, od načrtovane poslovne cone pa do slej ni nastalo dosti več kot nakupovalni center ene od velikih trgovskih verig. Selitev občinskih uradov s Plavža na Hrenovico je pripomogla k oživitvi vzhodnega dela mestnega središča, skupaj z odpiranjem velikih trgovskih središč pa je imela neželene posledice za območje sre-

dišča pod Murovo, kjer danes srečujemo številne prazne lokale. Slovenski in britanski strokovnjaki so bili soglasni, da bi bilo treba v prenovo temeljiteje vključiti lokalno prebivalstvo ter jo razumeti kot šop majhnih povezanih projektov na območju celotnega mesta.

Delavnico in seminar Preobrazba so skupaj organizirali britanska vladna organizacija UK Trade & Investment, Občina Jesenice in Britansko veleposlaništvo v Ljubljani. Sklepne predstavitve rezultatov delavnice se je udeležilo malo več kot petdeset ljudi.

Matevž Čelik, univ. dipl. inž. arh., Zavod Trajekt, Ljubljana
E-pošta: matevz.celik@guest.arnes.si

Barbara MUŠIČ

Kamen na kamen

Borut Juvanec (2005) Kamen na kamen

Knjiga Kamen na kamen je velik prispevek k poznavanju stare arhitekture v tehniki suhega zidu celotne zahodne Evrope. Avtor nam želi približati predstaviti začetek arhitekture in njen razvoj. Knjiga je rezultat dolgoletnega, ekstenzivnega in intenzivnega raziskovanja prazgodovinskih objektov celotne Evrope. Bogat izbor fotografij in risb je premišljeno izbran in sistematiziran. Skozi risbe je avtor analiziral arhitekturo in razvijal teorijo, kot jo vidi arhitekt.

Knjiga je razdeljena na več delov. V uvodnem avtor predstavi kamen kot material z vsemi tako dobrimi kot slabimi lastnostmi. Če je človek želel obdelovati zemljo, jo je moral očistiti, kar pomeni, da je moral odstraniti kamen. Tako so nastali

kupi kamenja, ki niso bili ničemer namenjeni. Avtor je razvil teorijo, da je človek iz tega odvečnega materiala začel zlagati konstrukcijo. Tako se je začel zavedati, da je kamen zaradi svojih lastnosti tudi uporaben material. Nastala je najbolj enostavna konstrukcija – zid. Sprva samo kot opora, kasneje pa so zidove sestavljali med seboj, da so tvorili prostore. Avtor v risbah predstavi možne kombinacije zlaganja zidu. V nadaljevanju se loti razvoja konstrukcijskih sistemov od najbolj enostavnega do kompleksnejših. V teoretičnem delu arhitekt skozi analizo enostavnih objektov išče razmerja in odnose skozi osnovne matematične like, kot so trikotnik, krog in kvadrat. Pri gradnji enostavnih objektov je veliko možnih razmerij, največkrat je uporab-

ljen lik trikotnika. Večji obseg knjige zavzema skrbno izbrano dokumentacijo različnih tipov konstrukcij od najbolj enostavne do kompleksnejših, predvsem ekonomske narave, zidane v tehniki suhega zidu, ki so še ohranjeni in jih je možno najti v zahodni in južni Evropi. Zaradi vse prevelikih zahtev je družbeni razvoj postavil kamnite konstrukcije na stranski tir. Obstoje take vrste arhitekture brez družbe ni več mogoč. Treba jo je zavarovati. Za varovanje sta potrebna dva elementa: varovanje po zakonu in fizična zaščita. Lastništvo je eden od takih problemov. Problem ni varovati objektov v družbeni lasti, temveč lastništvo mali objektov, ki so v lasti množice malih lastnikov in njihove različne kulturne ravni. Takih lastnikov ni možno prisiliti v